

## **РЕЦЕНЗИЯ**

**на дисертационен труд на Елена Петрова Николова на тема:**

**„Модели на развитие в културната политика на Община Благоевград ”**

**За присъждане на образователна и научна степен “Доктор”  
по Докторска Програма “ Теория и история на културата ”  
в образователна направление 05.08.33.**

**Рецензент: доц. д-р Живка Бушева**

Представената на вниманието ни дисертация, разработена от Елена Николова, е посветена на много интересна и актуална тема. Малко са разработките, разглеждащи културната политика на отделни региони, както и настъпващите промени и въвеждане на нови модели. Това дава основание да се каже, че предложения труд е с висока научна стойност, подкрепена и от сериозно емпирично изследване, позволяващо систематично разглеждане и изясняване.

Елена Петрова е разработила и представила автореферат, който напълно покрива и чудесно представя разработената тема.

Има необходимия брой участия в конференции, както и съответните научни публикации. В тази светлина, доктуратурата за нея е естествено и закономерно стъпало в нейното развитие и квалификация.

Дисертационната работа е с обем от 299 страници и включва: въведение, три основни глави, заключение, библиография и приложения.

Необходимо е да се отдели специално внимание на автореферата към дисертационния труд. Отдавна не съм срещала толкова добре систематизиран автореферат. В него последователно са засегнати основната теза, целта и задачите на дисертацията, предмет и обект на изследването, теоретични източници и основни понятия, изследователска методология, както и основните части – глави на разработката. Всичко това показва сериозна аналитико – синтетична и обобщителна способност на докторантката спрямо разглежданата проблематика.

Дисертационният труд на Елена Николова следва да се определи като цялостна разработка, с много задълбочено емпирично изследване на особено актуална проблематика, свързваща по твърде значим начин теорията, реалната практика на развитието на културната сфера в Благоевград.

Дисертационната разработка се отличава с много добра и подходяща структура, която може да се определи като особено подходяща за разглежданата проблематика. Разработените три основни глави са логически взаимосвързани и определено извеждат значим и много трудно поддаващ се систематизация проблем на сериозно изследователско равнище. Съществена особеност е високата степен на лична съпричастност на докторантката към разглежданата проблематика.

Въведението на дисертационния труд е много ясно и поставя с основание необходимостта, както и актуалността на разглежданите проблеми, така и основната цел, декомпозирана в задачи, предмета, обекта, основна хипотеза и методология на изследването. Изтъква се необходимостта от брандиране на града и превръщането му във фестивален център.

Първа глава, която може да се разглежда като теоретико – постановъчна, се нарича “Същност и значение на моделите на културна политика. Национални и европейски измерения на културната политика“.

Изясняват се основни понятия, необходими за анализите в дисертационния труд като културна политика, творчески индустрии, креативна класа, бранд, модели на културната политика, креативни градове и др. Разгледани са и обстойно анализирани: модели на културна политика в исторически и съвременен контекст, от гледна точка на българските и европейски практики; творческите индустрии; европейските културни програми и българското участие в тях.

Специално внимание е отделено на процесите в исторически план. Анализирани са културните процеси в България от Освобождението до 1989 г., като са обособени отделните периоди до 1944 г. и след това до 1989 г. В порядъка на препоръка, считам, че на периода от Освобождението до 1944 г. би могло да бъде отделено малко повече внимание.

Анализът продължава с разглеждане на законодателството и видовете финансиране, проблеми с основно значение за реализиране на културните политики. Много сполучливо са разгледани управленските и организационни структури, предани и в специални

графични изображения. Отделено е внимание и е осъществен анализ на културната дейност на България извън страната.

Още тук, както и в цялостния по-нататъшен анализ, докторантката показва своя стремеж да обхване многопланово и многоаспектно проблемите, от гледна точка на различните, осъществявани у нас културни политики.

Анализът тук, както и в цялостната разработка е осъществен въз основа на проучен, осмислен и систематизиран значителен обем литература, автори и събития.

Първата глава, която има завършен теоретико постановъчен характер, играе ролята на пространно въведение и база за задълбочен анализ на проблемите в следващите две глави на дисертационния труд.

Втората глава последователно интерпретира проблемите на реализирането на културните политики в градската среда и по-конкретно в Благоевград. Анализите започват с разглеждането на града в светлината на постановките за отворените креативни градове, креативна класа, креативна икономика, градско лидерство. Изяснено е понятието град и етапите в европейското разбиране за града и неговите функции. Инициативата „отворени градове“ се разглежда като предложена от Британския съвет, включваща много елементи като градски лидери, общинска администрация, изследователи, неправителствен сектор, имигранти и др.

Развитието на културните процеси в Благоевград се разглежда в три периода – от Освобождението до 1944, от 1944 до 1989 г. и след 200гг. Отделя се внимание на културната инфраструктура и културните институции, администрирането, насоките за развитие на културните процеси. Отделно са анализирани съвременното състояние на културните процеси в Благоевград в светлината на „План за развитие на община Благоевград за периода 2004 – 2013 г.. В същото време специално внимание е отделено на „възстановяване на традициите на Благоевград като фестивален и конгресен център“.

Разгледана е дейността на общинската администрация за активиране на фестивални форми и театрални празници като „Национален театрален фестивал „Бяла пролет-Благоевград“ 2003, „Балкански театрални празници“ 2005 г. „Пиринска пролет 2011 г. „Евроарт“ 2003 г., който се организира от ЮЗУ „Неофит Рилски“ с партньорството и подкрепата на общинската администрация. Анализирани са културните процеси и програми през периодите както и културните партньорства.

Като цяло проблемите са задълбочено изследвани, което е радостно, доколкото разработките за културни политики и развитие на регионално равнище са рядкост. Избраният подход за осъществения анализ е така да се каже насочен към съвременни, вълнуващи всички ни проблеми.

Третата, последна глава може да се определи като истинска сполука на Елена Николова и да се разглежда като изключително интересна и значима не само за дисертационната разработка. Тя е основана на обстойно, сериозно и задълбочено емпирично изследване, което е значимо за Благоевград, неговите различни ръководители и за дейците в сферата културните институции, особено театралните. Това е много силна част от дисертационния труд, в която последователно са разгледани в своята взаимна обвързаност проблемите, отнасящи се до фестивалите на Благоевград.

Проведеното изследване е обхванало внушителния брой от 600 души, за период от две години. Обхванати са три издания на фестивала „Тара-ра-бумбия“ и международния фестивал „Франкофоли“. Представени са обект, задачи, изследователски хипотези и изводи от проведеното изследване.

Третата глава на дисертационната разработка е посветена изцяло на фестивалите на Благоевград, като започва с анализ ролята и значението на фестивалите като културен феномен. Разгледани са примери от Европа и България. Анализирана е релацията фестивали – бранд на града. Фестивалите се разглеждат като основен акцент в културния календар на Благоевград и средство за съживяване на културните политики. Разглеждайки фестивалите и културния календар, докторантката изтъква липсата на приета стратегия за развитие на културата в дългосрочен план както и липсата на фонд „Култура“ който да стимулира външните за общината проекти и изтъква, че фестивалите могат да помогнат за развиване политиката на местната власт по отношение на културата.

Фестивалите на Благоевград са представени в исторически план, започвайки от 1944 г. стигайки до 2018 г.

Акцентът е върху новите фестивали и по-конкретно театралния фестивал „Тара-ра-бумбия“ и Международния фестивал „Франкофоли“. Те са и обхванатите в изследването, което е внимателно и задълбочено анализирано. Представените отговори на респондентите са по всички въпроси, като анализът е съпроводен с данни от изследването представени в табличен вид.

За двата фестивала е представена концепцията, история и съвременно състояние на съответния фестивал в Благоевград. Двата фестивала са доста различни. Театралният се провежда в зала с ограничени брой зрители, докато другият е на открито и зрителите са много повече. Докторантката добре е отразила тази разлика в своите анализи. Представени са позитивите на фестивалите, тяхното положително развитие във времето и са маркирани фестивалите като значими за културния обмен и със съседни държави. Предложените анализи на данните от изследването се задълбочени и ползотворни. Фестивалите се развиват успешно и наистина успяват да възвърнат името на Благоевград като фестивален център, което се вижда ясно и от дадените в приложение Културни календари на Благоевград за периода 2016 г. – 2018 г.

Главата, завършва с изводи и обобщаващи резултатите от проучването, които придават истинска завършеност на цялостната разработка и съответни институции, биха могли да стоят в основата на разработване на по-ефикасна и обхващаща повече хора и инициативи стратегия.

С този последен параграф, както и подходящо оформените обобщения в заключението, идеите на докторантката получават сериозна завършеност и имат дори сериозен практически приложим изход за реализация.

Използваната литература показва стремежа на докторантката да навлезе многопосочно и многопланово в разглежданата проблематика, да осветли възможно най-пълно и актуално отделните въпроси и конкретно разглеждани обекти.

Посочените в отделен раздел научни приноси на докторантката са точно и последователно изведени и формулирани и отразяват адекватно постигнатото от нея в докторската ѝ дисертация.

Разработеният от докторантката Автореферат, обхваща напълно интерпретираните проблеми, съответства на съдържанието и акцентите в докторската дисертация.

В заключение си позволявам да препоръчам на членовете на уважаемото научно жури да подкрепят Елена Николова и да гласуват за да ѝ бъде дадена образователната и научна степен „доктор“.

Доц.д.р Ж.Бушева